

EBRD KESKKONNAPOLIITIKA 2003

I. EBRD keskkonnavolitused ja poliitilised eesmärgid

1. Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) asutamislepingu artiklis 1 sätestatakse, et EBRD eesmärk on "soodustada üleminekut turumajandusele ja edendada era- ning ettevõtlusalgatusi Kesk- ja Ida-Euroopa riikides". Asutamislepinguga nähakse ka ette, et EBRD peab "kõikides oma tegevusvaldkondades edendama keskkonnaohutut ja säästvat arengut" (artikli 2 lõike 1 punkt vii). Lisaks keskkonda säästva arengu soodustamisele "kohaldab pank kõikides oma toimingutes hea pangandustava põhimõtteid" (artikli 13 punkt i) ning "pank ei võta ühtki rahastamiskohustust... kui taotlejal on võimalik saada piisavat rahastamist mujalt... tingimustel, mida pank peab mõistlikeks" (artikli 13 punkt vii).
2. EBRD tunnustab, et säästev areng on hea ärijuhtimise üks põhiaspekte ning majanduskasvu ja tervisliku keskkonna eesmärgid on lahutamatult seotud. Lisaks tunnustab EBRD, et säästev areng peab olema üks EBRD tegevuse peamisi prioriteete. EBRD püüab tagada, et tema poliitika ja äritegevus soodustaksid säästvat arengut, vastates tänase päeva vajadustele ning seejuures tulevikuvajadusi kahjustamata.
3. Lähtudes oma keskkonnaohutu ja säästva arengu edendamise volitustest, kasutatakse mõistet "keskkond" selles poliitikadokumendis laiemas tähenduses, mille alla kuuluvad lisaks ökoloogiaaspektidele ka töötajate kaitse aspektid¹ ja kogukondadega seotud teemad, nt kultuuripärand, sunniviisiline ümberasustamine ja mõju põlisrahvastele².

II. Üldpõhimõtted

4. EBRD püüab oma keskkonnamõju hindamise menetluse kaudu tagada, et tema rahastatavad projektid on keskkonnaohutud, neid kavatakse ellu viia vastavalt kohaldatavate õigusnormide nõuetele ning jälgitakse ka nende keskkonnamõjusid. Erilist tähelepanu pöörab ta asjakohaste ja tõhusate tõrjeabinõude ning keskkonnajuhtimise nõudele küsimuste puhul, millel võivad olla õiguslikud, rahalised ja mainealased ning ka keskkonna-alased tagajärjed. Pank püüab tuua rahastatavate projektide kaudu keskkonnale täiendavat kasu – eelkõige selliste projektide kaudu, mis toovad ka majanduslikku kasu.
Lisaks lähtub EBRD selgest põhimõttest, et kavandatava projekti võib keskkonnakaalutlustel tagasi lükata, kui esineb olulisi keskkonnaprobleeme või kui projektis ei ole keskkonnaküsimusi rahuldavalt käsitletud.
5. EBRD omistab rahastatavates projektides erilist tähtsust energia ja ressursside tõhusale kasutamisele, jäätmete vähendamisele, olemasolevate objektide ümberehitamisele, taastuvatele ressurssidele ja ressursside taastamisele, ringlussevõtmisele ning puhtama tootmise kasutamisele.
6. EBRD toetab looduslike bioloogiliselt mitmekesisete ressursside (nt metsloomad, kalavarud ja metsasaadused) haldamisel ettevaatlikku lähenemisviisi ja nende säästvat kasutamist ning püüab tagada, et tema meetmed sisaldaksid võimalusel abinõusid looduslike elupaikade ja nende kaudu toetatava bioloogilise mitmekesisuse laiendamiseks.

---

¹ Kaasa arvatud töötervishoid ja tööohutus, laste töö, sunnitöö ja diskrimineerivad tavad.

² Kultuuripärandi, sunniviisilise ümberasustamise ning põlisrahvastele mõistete sisustamisel võtab EBRD aluseks IFC OPN 11.03 kultuuripärandi kohta [august 1986], IFC OD 4.30 sunniviisilise ümberasustamise kohta [juuni 1990] ja IFC OD 4.20 põlisrahvaste kohta [september 1991].

7. EBRD pakub tehnilise koostöö programmi kaudu koolitusprogramme ja muid mehhanisme oma rahastatavate projektide avardamiseks ning vahendeid vajaliku keskkonnakorralduse alase võimekuse suurendamiseks riikides, kus pank tegutseb.
8. EBRD püüab panga rahastatavate projektide kaudu aktiivselt toetada asjakohaste rahvusvahelise keskkonnaõiguse põhimõtete ja normide ellurakendamist. Need põhimõtted ja normid on sätestatud näiteks kokkulepetes, konventsioonides ja mitmepoolsetes, piirkondlikes või kahepoolsetes lepingutes ning asjakohastes mittesiduvates dokumentides.
9. EBRD teeb koostööd teiste rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide, Euroopa Liidu, kahepoolsete rahastajate, ÜRO agentuuride ja teiste organisatsioonidega, et edendada kooskõlastatud lähenemist seoses keskkonnalaste sekkumismeetmetega konkreetses regioonis, sealhulgas tõsiste keskkonnaprobleemide leevendamiseks.
10. EBRD usub, et keskkonnaohutu ja säästva arengu saavutamiseks peavad konkreetsed riigid ellu viima struktuurimuudatusi. EBRD usub, et parim viis säästva arengu vallas edusamme teha on tegutseda kindla seadusandliku ja poliitikaraamistiku alusel, kus keskkonnakaitse edendamiseks kasutatakse turumehhanisme ja sotsiaalselt kaitsetutele ühiskonnaliikmetele tagatakse vajalikud sotsiaalse turvalisuse abinõud. Et tunnustada tugevaid sidemeid tulemusliku keskkonnategevuse, äri tõhususe ja konkurentsieeliste vahel, soodustab ja toetab EBRD eelkõige panga rahastatavate projektide ja sobivate tehnilise koostöö algatuste kaudu riikide valitsusi inimestele ja ettevõtetele õigete signaalide saatmisel.
11. EBRD eesmärk on soodustada dialoogi huvirühmadega, kaasa arvatud projekti sponsorite ja projekti teiste huvirühmade ning partnerettevõtete, muude rahvusvaheliste institutsioonide ja kogu kodanikuühiskonnaga. Oma avaliku teabe poliitikast (*Public Information Policy*) lähtuvalt rakendab EBRD üldsuse teavitamise ja üldsusega nõupidamise osas nelja aluspõhimõtet. Need põhimõtted on i) läbipaistvus, ii) tegutsemine oma volituste piires ja vastutus osanike ees, iii) ärakuulamisvalmidus ja vastuvõtlikkus arvamustele ning iv) ärihuvide kaitsmine oma volituste teostamisel. EBRD asutamislepingu artiklis 1 sätestatud eesmärkide täitmiseks toetab EBRD ka UN/ECE keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ja neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni ning UN/ECE piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni mõtet, sihte ja lõppeesmärke.
12. Oma sisetöingutes püüab EBRD järgida keskkonnakorralduse häid tavasid – k.a ressursitõhusust, jäätmete vähendamist ja ringlussevõttu. EBRD püüab teha koostööd selliste hankijate ja alltöövõtjatega, kes järgivad samuti rangeid keskkonnanormatiive. Neid aspekte peetakse silmas nii EBRD peakorteris kui ka kohalikes esindustes.

III. Strateegilised tegevussuunad

13. Oma keskkonnaeesmärkide, poliitikaeesmärkide ja üldpõhimõtete täitmiseks järgib EBRD nelja strateegilist tegevussuunda: A) keskkonnakaalutluste integreerimine projektitsüklisse; B) keskkonnasuunitlusega investeringute edendamine kõikides sektorites; C) keskkonnakaalutluste süvalaiendamine EBRD valdkondlike ja riikide strateegiate ning tehnilise koostöö meetmete kaudu; ning D) partnerlussuhete edendamine piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaküsimuste vallas.

A. Keskkonnakaalutluste kaasamine projektitsüklisse

(a) Keskkonnahindamine

14. EBRD rahastatavad projektid läbivad keskkonnahindamise, mis aitab EBRDl otsustada meetme rahastamise üle, ja kui otsus on positiivne, määrata kindlaks meetodid

keskkonnaküsimuste kaasamiseks projekti rahastamisse, plaanimisse ja rakendamisse. Keskkonnamõtjude hindamisel lähtub EBRD ettevaatusprintsipiist. EBRD keskkonnamõtju hindamise eesmärk on veenduda, et kõik projektid millesse EBRD investeerib, viiakse ellu keskkonnaohutul viisil. Projekti sponsor on kohustatud esitama EBRDle kõik andmed, mida on tarvis keskkonnamõtju hindamiseks EBRDd rahuldaval viisil.

15. Eeluuringud

EBRD keskkonnahindamise esimeseks etapiks on eeluuringud. Eeluuringute eesmärk on teha kindlaks kavandatava projektiga seotud potentsiaalsed keskkonnaprobleemid ning näha ette keskkonnariskide, vastutuse, seadusvastavuse, kahjulike keskkonnamõtjude ja muude aspektide hindamiseks vajalike keskkonnaandmete liigid. Eeluuringute käigus tehakse kindlaks ka kavandatavate projektide võimalik kasu keskkonnale ning võimalikud keskkonnaalased täiendused. Nende hulka võivad kuuluda puhtam tootmine, energiatõhusus, jäätmete vähendamine, kasvuhoonegaaside heitmete vähendamine, bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja soodustamine ning muud head keskkonnatavad. Eeluuringute tulemusena liigitatakse projektid punktis 16 kirjeldatud süsteemi alusel, kasutades hindamistulemuste märkimiseks tähti ja numbreid. EBRD eeluuringute näited on toodud lisas 1.

16. Otseinvesteeringuprojektid

Vajalike uuringute taseme kindlaksmääramisel jagunevad otseinvesteeringud kolme kategooriasse (A, B või C) olenevalt EBRD rahastamist taotleva projekti liigist, teostamiskohast, tundlikkusest ja ulatusest ning võimalike keskkonnamõtjude liigist ja ulatusest. Kategooriatesse jaotamine on pangapoolse projektide keskkonnahindamise puhul vajalik, et määratleda EBRD vajadused keskkonna-alaste ja avalikkusega nõupidamise osas. Lisaks peavad kõik panga toetatavad projektid vastama kohaldatavate siseriiklike õigusaktide nõuetele.

Kavandatava rahastamise võimalik keskkonnamõtju – kategooriad A, B ja C

Kategooriasse A liigitatakse EBRD rahastatavad projektid, mis võivad tulevikus kaasa tuua selliseid olulisi kahjulikke keskkonnamõtjusid, mida eeluuringute ajal ei ole võimalik hõlpsasti kindlaks teha ega hinnata. Seepärast nõutakse keskkonnamõtju hindamist, et teha kindlaks kavandatava projekti tulevased keskkonnamõtjud ja neid hinnata, määrata kindlaks keskkonna parandamise võimalused ning kahjulike mõjude ennetamiseks, minimeerimiseks ja leevendamiseks vajalikud meetmed. A-kategooria projektide soovituslik loend on esitatud lisas 1.

Kategooriasse B liigitatakse EBRD rahastatavad projektid, mis võivad tulevikus kaasa tuua A-kategooriasse kuuluvate projektidega võrreldes vähemkahjulikke keskkonnamõtjusid, võttes arvesse projektide liiki, teostamiskohta, tundlikkust ja ulatust ning võimalike keskkonnamõtjude omadusi. B-kategooria projektide puhul nõutakse keskkonnaanalüüsi, et hinnata kavandatava projekti tulevase keskkonnamõtjusid, määrata kindlaks keskkonna parandamise võimalused ning soovitada kahjulike mõjude ennetamiseks, minimeerimiseks ja leevendamiseks vajalikke meetmeid. Keskkonnaanalüüsi ulatus ja vorm oleneb projektist, kuid on üldjuhul kitsam kui keskkonnamõtju hindamise ulatus.

Kategooriasse C liigitatakse EBRD rahastatavad projektid, mis võivad tulevikus kaasa tuua minimaalseid kahjulikke keskkonnamõtjusid või millel kahjulikud keskkonnamõtjud puuduvad, mistõttu keskkonnamõtju hindamist ega keskkonnaanalüüsi ei nõuta. Kui eeluuringute ajal pole piisavalt andmeid õige kategooria kindlaksmääramiseks, viiakse

läbi esialgsed keskkonnauuringud. Esialgsete keskkonnauuringute läbiviijad on EBRD keskkonnatöötajad ning nende töö tulemusena liigitatakse projekt kategooriasse A, B või C.

Keskkonna-alane hetkeolukord: kategooriad 0 ja 1

Eeluringute käigus tehakse ka kindlaks, kas keskkonnaauditit on tarvis (kategooria 1) või mitte (kategooria 0). Keskkonnaauditite eesmärk on hinnata olemasolevate projektide ja/või ettevõtete rajatiste varasemat ja praegust mõju. Keskkonnaauditi raames tuvastatakse varasemad või praegused probleemid, seadusvastavuse ja projektiga seotud keskkonnategevuse praegune olukord ja võimalikud keskkonna-, tervise- ja ohutusriskid, vastutus ning võimalused. Võib nõuda ka muid uuringuid, näiteks ohutusanalüüsi või riskianalüüsi.

17. Keskkonna-alased tegevuskavad (KTK)

Paljude projektide puhul on tarvis koostada ka keskkonna-alane tegevuskava (*Environmental Action Plan*, KTK), vahel nimetatud ka keskkonnajuhtimiskava, seirekava vms. KTKs sätestatakse olulisimad keskkonnaküsimused, nende nõuetekohaseks lahendamiseks võetavad meetmed, rakendamise ajakava ning seonduvate kulude prognoos. Mõned meetmed võivad olla kiireloomulised, eelkõige juhul kui eksisteerib oluline tervise- või keskkonnarisk või ei täideta õigusaktide nõudeid ja lubasid. Üldjuhul käsitletakse KTKs pikaajalist või järk-järgulist lähenemist nõudvaid küsimusi, näiteks tulevaste normatiivide täitmine, kaasa arvatud ELi ja muude rahvusvaheliste õigusnormide, standardite ja tavade järgimine. KTKs võib käsitleda ka projekti keskkonnategevuse parandamise võimalusi ning sellega seotud kulusid. KTK-de osas lepivad kokku EBRD ja projekti sponsor ning need moodustavad osa pangaga sõlmitud õiguslikult siduvast lepingust. Kui tegevus ei ole hetkel õigusnormide ja olemasolevate lubadega kooskõlas, tuleb pädevate keskkonna- ja/või tervishoiu- ja ohutuasutustega mittevastavates valdkondades kavandatavate meetmete ja nende ajakava osas kokku leppida. Pank peab lugema KTK rahuldavaks, enne kui EBRD juhtkond projekti lõplikult läbi vaatab.

18. Finantsvahendusprojektid

Eeluringute etapil liigitatakse kavandatav projekt FV projektide hulka, kui selle raames investeeritakse EBRD rahalisi vahendeid finantsvahendaja (FV) kaudu. FVd rahastavad EBRD vahenditest eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) sektorit. Finantsvahendajad on näiteks erainvesteeringufondid, pangad, liisinguettevõtted, kindlustusseltsid ja pensionifondid.

Enne finantsvahendajatega suhete loomist viib EBRD läbi FV ja tema portfelli keskkonnateadlikkuse analüüsi. See hõlmab FV olemasoleva keskkonnapoliitika ja protseduuride hindamist lähtuvalt panga keskkonnanõuetest (vt allpool) ning FV rakendusvõimekuse hindamist, samuti FV olemasoleva ja eeldatava tulevase portfelliga seotud keskkonnaküsimuste üldist hindamist.

Keskkonnateadlikkuse hindamise tulemusena sätestab EBRD igale FV projekti jaoks omapoolsed keskkonnanõuded. EBRD peab FV projektide osas tagama oma keskkonnaeesmärkide nõuetekohase elluviimise, pidades samas silmas neile projektidele iseloomulikku vastutuse delegeerimise põhimõtet. FV peab vastama vähemalt alljärgnevatele nõuetele. Kui EBRD raha kasutatakse kapitaliinvesteeringuteks, kehtivad nõuded kogu portfelli suhtes. Kui EBRD rahastab konkreetseid allprojekte, kohaldatakse nõudeid nende allprojektide suhtes.

- (i) FV võtab kasutusele ja rakendab ellu EBRDd rahuldavad keskkonnaalased menetlused ning kaasab need võimalikult suures ulatuses oma laenude/investeeringute hindamis- ja järelevalveprotseduuridesse. Kõnealuste menetluste struktuur peab olema samaväärne EBRD oma keskkonnahindamis- ja järelevalvesüsteemiga, st see peab tehingute toimumise korral hõlmama kõikide tehingute eeluuringuid, keskkonnateadlikkuse hindamist, keskkonnanõuete kehtestamist ning kliendi keskkonnategevuse jälgimist. Et FVsid selle nõude täitmisel abistada, on EBRD välja töötanud standardsed keskkonnaprotseduurid ja -juhised eri liiki FVde jaoks. Iga FV peab järgima vastavaid protseduure kõikide EBRD vahenditest rahastatavate tehingute puhul; kokkuleppel EBRDga võib neid protseduure siiski kohandada, et need sobiksid kokku institutsiooni struktuuriga.
- (ii) FV peab järgima EBRD FVde keskkonna-alaste keeldude ja kontrollimiste loetelusi (*Environmental Exclusion and Referral Lists*). FV keeldude loetellu kuuluvad siseriiklike õigusaktide või rahvusvaheliste keskkonnakokkulepetega piiratud või keelatud tegevused. Neid tegevusi ei tohi FV rahastada. FVde kontrollimiste loetellu kuuluvad tegevused, millega võib kaasneda kõrgendatud keskkonnarisk. Seepärast peavad FVd selliste tegevustega seotud potentsiaalsed tehingud saatma ülevaatamiseks ja heakskiitmiseks EBRDle. EBRD kontrollib keskkonnaandmeid, mida FV on tehingu hindamise käigus kogunud, määratleb vajalikud lisaandmed ning kehtestab vajadusel lisatingimused tehingu toimumiseks.
- (iii) FV nõuab, et allprojektid vastaksid vähemalt projekti asukohariigis kehtivatele keskkonnanormidele ja -standarditele ning avalikustamis- ja konsulteerimisnõuetele. EBRD võib iga allprojekti puhul kehtestada eraldi täiendavaid keskkonnategevuse standardeid ning järelevalvenõudeid olenevalt FV ja tema portfelli iseloomust. Kui rahastatakse olemasolevaid objekte, mille puhul ei ole eeltoodud keskkonnanormatiive võimalik tehingu heakskiitmise ajal täita, peab allprojekti teostaval ettevõttel olema programm nõuete täitmiseks konkreetse aja jooksul. Allprojektide puhul, mis EBRD keskkonnapoliitika raames liigitatakse kategooriasse A, peab FV tagama keskkonnamõju hindamise aruannete avaliku kättesaadavuse võimalikele huvitatud isikutele.
- (iv) FV peab jälgima oma allprojektide keskkonnategevuse tulemuslikkust ning esitama EBRDle korrapärased (üldjuhul iga-aastased) aruanded oma keskkonnaprotseduuride rakendamise ning investeerimis/laenuportfelliga seotud keskkonnategevuse tulemuslikkuse kohta. Lisaks julgustab EBRD FVsid avaldama keskkonnaaspektidega seotud andmeid teistele huvirühmadele.
- (v) FV määrab oma juhtkonnast ühe liikme, kes kannab FVs üldist vastutust keskkonnaprotseduuride rakendamise eest.

FVde keskkonnateadlikkust kontrollides hindab EBRD ka tehnilise abi vajadust, et aidata FVI eespool nimetatud nõudeid täita. Kui muid sobivaid keskkonna-alase võimekuse suurendamise programme ei ole, siis võib tehnilise koostöö vahenditest rahastada FVde keskkonnakoolitust.

19. Koostööfondid ja erifondid

EBRD haldab mitmeid koostööfonde ja erifonde. Koostööfondide alla kuuluvad näiteks Chernobyl Shelter Fund, Nuclear Safety Account, Northern Dimension Environmental Partnership Fund ning mitmesugused muud toetuste abil rahastatavad meetmed. Koostööfondide puhul on doonorriikide esitatavad keskkonnaalased nõuded ülimuslikud. Kui doonorriikide esitatud nõuded mõnd konkreetset EBRD keskkonnapoliitika alla kuuluvat keskkonnaküsimust ei käsitle, rakendatakse EBRD keskkonnapoliitikat. Seevastu projektid ja meetmed, mida rahastatakse osaliselt või täielikult erifondidest, peavad olema kooskõlas EBRD keskkonnapoliitikaga.

(b) Keskkonnanormatiivid

20. EBRD rahastatavad projektid peavad toetama ja edendama kõrgeid keskkonna-, tervisekaitse- ja ohutusstandardeid kogu regioonis. EBRD tegutseb riikides, kus üldjuhul on kehtestatud heade rahvusvaheliste tavade kohased keskkonna-, tervisekaitse- ja ohutusnormid. Neist mitmed on saavutanud märkimisväärset edu ELi ühinemisläbirääkimistel, kus nõutakse ELi nõuete täielikku rakendamist teatud aja jooksul. Teised on ELiga alla kirjutanud partnerlus- ja koostöölepingud, millega nähakse ette nende siseriiklike õigusaktide ühtlustamine ELi normidega.
21. EBRD nõuab, et rahastatavad projektid vastaksid headele rahvusvahelistele keskkonnatavadele. Seepärast nõuab EBRD projektide sellist struktureerimist, et need oleksid kooskõlas i) kehtivate siseriiklike keskkonnanormidega ja ii) ELi keskkonnanormatiividega, mida on võimalik konkreetse projekti puhul rakendada. Kui normatiivid puuduvad või neid ei saa kohaldada, määrab EBRD kindlaks teised heade rahvusvaheliste tavade allikad, sealhulgas asjaomased Maailmapanga grupi suunised, teiste rahvusvaheliste finantsasutuste ja rahastajate põhimõtted ja head tööstustavad, ning nõuab nende valitud normatiivide täitmist. EBRD ei rahasta projekte, mis läheksid vastuollu kohustustega, mille riik on võtnud rahvusvaheliste kokkulepete ja lepingutega ning mis on keskkonnahindamise käigus kindlaks tehtud. Lisaks sellele viiakse projektid vastavusse IFC põlisrahvaste kaitse, sunniviisilise ümberasustamise vastase kaitse ja kultuuripärandi kaitse poliitikaga³, kui projektidel on nende aspektidega seotud potentsiaalne mõju.
22. Kui rahastatakse olemasolevaid objekte, mille puhul ei ole võimalik EBRD nõukogu heakskiitmise ajal võimalik EBRD normatiive ja/või nõudeid täita (st rahastamine on ette nähtud vajalike parenduste tegemiseks), peab projekti sponsor lisama projektile EBRD nõuete täitmise programmi, mida kirjeldati eespool.
23. Lisaks annab EBRD soovitusi ja julgustab projekti sponsoreid viima mõistliku aja jooksul heade rahvusvaheliste tavadega vastavusse ka oma neid tegevusi, mis ei kuulu EBRD rahastatava projekti alla.
24. Kui konkreetse projekti asjaoludest tulenevalt on tarvis alternatiivseid lähenemisviise – näiteks finantsvahendajate puhul – võib EBRD nõukogu neid lähenemisviise iga projekti puhul eraldi arutada. Kõik projekti puhul kohaldatavad normatiivid koondatakse igal juhul projekti koondaruandesse (*Project Summary Document*) ning esitatakse EBRD nõukogule.

---

³ IFC OPN 11.03 kultuuripärandi kohta [august 1986], IFC OD 4.30 sunniviisilise ümberasustamise kohta [juuni 1990] ja IFC OD 4.20 põlisrahvaste kohta [september 1991]. Viited neile kolmele kaitsepoliitikale ei laiene teistele IFC või Maailmapanga grupi poliitikatele, menetluseeskirjadele ega muudele dokumentidele (OD, OMS, OPN, Circular, OPNSV, suunised), millele käesolevas dokumendis viidatakse.

25. **Õigusdokumendid**

Projekti tehtava EBRD investeringuga seotud õigusdokumendid sisaldavad keskkonnahindamise protsessist lähtuvaid konkreetseid sätteid EBRD keskkonnanõuete kohta, näiteks KTKde täitmise, keskkonna-aruandluse, sõltumatute ekspertide tehtavate korrapäraste keskkonnaauditite, keskkonnategevuse tulemuslikkuse kriteeriumide "projekti lõpuleviimise" määratlusse lisamise, lõppauditite ja/või EBRD töötajate teostatavate kohapealsete kontrollide kohta.

(c) **Teabe avalikustamine ja avalik arutelu**

26. EBRD usub, et sisukas avalik arutelu aitab parandada projektide kvaliteeti. EBRD edendab oma tegevusvaldkonnas avalikkusega nõupidamise põhimõtteid. Projektide puhul, mis on liigitatud kategooriasse A ning nõuavad seetõttu keskkonnamõju hindamist, peab inimestel, keda projekt võib mõjutada, olema võimalik enne EBRD rahastamisotsuse tegemist väljendada oma muresid ja seisukohti näiteks projekti kavandamise, sealhulgas rakendamise koha, tehnoloogiate valiku ning ajastuse osas. Sponsorid peavad tagama vähemalt siseriiklike avaliku arutelu nõuete täitmise. Lisaks peavad sponsorid järgima EBRD avaliku arutelu nõudeid, mis on sätestatud lisas 2. Projektiga seotud EBRD investeringu heakskiitmist arutades võtab EBRD direktorite nõukogu arvesse arutelus osalejate kommentaare ja arvamusi ning sponsorite tegevust nende küsimuste lahendamisel.

(d) **Seire ja hindamine**

27. Panga projektide rakendamisel on üks olulisi aspekte keskkonnaseire. Sellel on kaks eesmärki. Esimene eesmärk on tagada, et projekti sponsor täidab kohaldatavaid keskkonnanormatiive ja projektide lepingujärgseid keskkonnakomponente, näiteks KTK rakendamine. Teine eesmärk on jälgida projektidega seotud keskkonnamõjusid ning leevendusmeetmete kui "tagasisidemehhanismi" tõhusust. Keskkonnaseire nõuded kehtivad seni, kui laen tagastatakse, pank võõrandab oma osa ettevõttes või projekt tühistatakse.

Projekti meeskond ja keskkonnaosakond jälgivad tegevust jooksvalt, kasutades selleks panga sidemeid projektiga. EBRD kasutab rahastatavate projektide puhul mitmesuguseid keskkonnaseire mehhanisme, sealhulgas näiteks korrapäraste keskkonnuaruannete ja muude eduaruannete läbivaatus, panga keskkonnaspetsialistide või konsultantide kontrollkülastused ja kolmandate isikute tehtavad korrapärased auditid, mille eesmärgiks on veenduda, et projekti sponsor rakendab lepingutega ette nähtud programme, poliitikat ja meetmeid. Pank kehtestab iga projekti jaoks seireprogrammi, milles sätestatakse vajalikud keskkonnateadlikkuse analüüsist ja toimunud avalike arutelude tulemustest ning kliendiga sõlmitud lepingutega ettenähtud raamistikest lähtuvad seirevahendid.

28. **KTKde ja laenukokkulepete täitmise tagamine**

KTKde nõuetekohase ja õigeaegse täitmise ning keskkonna-alaste kokkulepete täitmise kontrollimiseks nõuab EBRD, et projekti sponsorid esitaksid korrapäraseid aruandeid KTKde ja muude keskkonnanõuete täitmise kohta. Üldjuhul nõutakse aruandeid üks kord aastas. Projektide keskkonnuaspektide üksikasjalikuks uurimiseks võib teha kohapealseid keskkonnakontrolle, tagamaks et projekti sponsor rakendab KTKd ning täidab keskkonna-alaseid kokkuleppeid. Rakendamise käigus võib aruannete, auditite või kontrollkäikude tulemustest selguda, et KTKd on tarvis muuta. Sel juhul võib KTKd panga nõudmiste kohaselt täiendada või muuta ning muudatuste kokkuvõtte esitatakse panga veebilehel projekti koondaruandes (*Project Summary Document*).

29. Hindamine

EBRD rahastatavate projektide keskkonnaaspektide hindamist teostab panga projektihindamise osakond (PHO, *Project Evaluation Department*). Hindamisel lähtutakse iga projekti jaoks raha eraldamise ajal kehtestatud keskkonnanäesmärkidest ning raha eraldamise ajal kehtivast riigi strateegiast või sektoristrateegiast. PHO hindab projektide puhul kahte keskkonnamõõdet: keskkonnategevuse tulemuslikkus ja keskkonnamuutused. *Keskkonnategevuse tulemuslikkus* hõlmab projekti eesmärkide saavutamist, *keskkonnamuutused* kajastavad keskkonnategevuse tulemuslikkuse erinevusi projekti alustamise eelse aja ning hindamise aja vahel. Seega põhineb PHO keskkonnategevuse tulemuslikkuse hinnang algolukorral ning projektile keskkonnanäesamise protsessi käigus määratud eesmärkidel. PHO kontrollib lõpuleviidud projektide kavandamist, rakendamist ja seiret, koostab projektide hindamisaruanded ning peab "saadud õppetundide" andmebaasi.

(e) Muudatused tegevuse käigus

30. EBRD rahastatavate projektide iseloom ja ulatus võivad pärast nõukogus heakskiitmist ja allakirjutamist muutuda. Need muudatused võivad kaasa tuua olulisi keskkonnamõjusid. Näiteks laenu muutumine osaluseks võib EBRD jaoks kaasa tuua seoseid projektide, alade või objektidega, mida ei ole eelnevalt hinnatud ning millega võivad kaasneda olulised keskkonnakohustused või probleemid nõuete täitmisel. Kui võib ette näha taolisi olulisi muutusi, hinnatakse kavandatavaid muudatusi lähtuvalt käesolevast poliitikast ja muudetud/restruktureeritud projektile lisatakse vajadusel täiendavad keskkonna- või avaliku arutelu nõuded.

(f) Aruandlus ja vastutus

31. Aruandlus

Vastavalt oma teavituspoliitikale (*Public Information Policy*) rakendab EBRD vajalikke protseduure, et anda huvitatud isikutele teavet EBRD keskkonnanäesamise tegevuse kohta. EBRD avaldab oma tegevuse ning käesoleva keskkonnapoliitika ellurakendamise kohta iga-aastase keskkonnanäesamise, mis sisaldab koondandmeid kasvuhoonegaaside heitmete, keskkonnakulutuste ja EBRD projektiportfelliga seotud keskkonnaküsimuste kohta ning ka andmeid EBRD sisese keskkonnategevuse tulemuslikkuse kohta. Projektidega seotud keskkonnaküsimused võetakse kokku EBRD projektide koondaruannetes (*Project Summary Document*), mis on kättesaadavad EBRD trükistepunktis (*Publications Desk*), äriinfokeskuses (*Business Information Centre*) ja EBRD veebilehel (www.ebrd.com).

32. Vastutus: sõltumatu kaebuste käsitlemise mehhanism

Sõltumatu kaebuste käsitlemise mehhanismi (SKKM, *Independent Recourse Mechanism*) eesmärk on võimaldada isikutel, keda EBRD rahastatav projekt otseselt kahjulikult mõjutab või mõjutada võib, teha kindlaks, kas pank on olulisel määral eiranud mõnd kehtestatud poliitikat, näiteks keskkonnapoliitikat. Lisaks võib SKKM hinnata, kas pank võiks kaebuse põhjuseks olevate probleemide lahendamisele kaasa aitamiseks edukalt kasutada üht või mitut probleemide lahendamise tehnikat, näiteks sõltumatu faktide kogumine, vahendamine, lepitamine, dialoogi soodustamine.

B. Keskkonnanäesamisel investeringute edendamine kõikides sektorites

33. EBRD täiendavuse üheks oluliseks aspektiks on keskkonnaparenduste soodustamine oma konkreetses regioonis ellu viidavate projektide kaudu. EBRD teeb kindlaks investeringuid saavate projektide keskkonnanäesamisel võimalused ning püüab neisse lisada mitmesuguseid keskkonnakaitsemeetmeid, mis parandavad projekti sponsori

keskkonnategevuse, üldise juhtimise ja majandustegevuse tulemuslikkust ning aitavad täita EBRD heade pangandustavade ja ülemineku mõjudega seotud kriteeriume. Need meetmed võivad olla energia- ja ressursitõhususe parandamine, jäätmete vähendamine ja ringlussevõtt, puhtam tootmine, keskkonnakaupade ja -teenuste sektori arendamine, bioloogilist mitmekesisust toetavad investeeringud, keskkonnajuhtimise heade tavade levitamine ning keskkonnategevuse tulemuslikkuse parandamine.

34. EBRD jätkab ka jätkusuutlike peamiselt keskkonnakaitse eesmärgiga üksikprojektide arendamist, kaasa arvatud nt investeeringud keskkonna infrastruktuuri (vee- ja reoveemajandus, tahkete ja ohtlike jäätmete käitlemine), energeetikasse (kaugküte, energiatõhusus ja taastuvenergia) ning linnatransporti.
35. EBRD toetab kohalikke omavalitsusi abistavaid investeeringuid, mis arendavad eelkõige kohalike omavalitsusüksuste krediitvõimet. Pank soodustab oma projektide kaudu avalike teenuste detsentraliseerimist, erasektori kaasamist avalike teenuste pakkumisse, kohalike kommunaalvõrkude muutmist äriühinguteks, kulude tasateenimist kasutustasude kaudu, majanduslikku tõhusust ressursside kasutamisel ja jaotamisel. Pank hindab hinnasobivusprobleeme, mida kulude tasateenimisele suunatud tasude kehtestamine võib teatavatele tarbijarühmadele põhjustada, kontrollib, et eksisteeriksid või töötataks välja tõhusad toetussüsteemid sotsiaalselt kahjulike mõjude leevendamiseks.
36. EBRD määrab kindlaks energiatõhususe projektid ja aitab neid oma tegevuspiirkonnas välja arendada. EBRD soodustab valitsuste toetust energia säästmiseks ning energiatootjatele ja -tarbijatele makstavate subsideerimise vähendamist nii nõudluse kui pakkumise poolel. Pank rahastab otseinvesteeringuid energiakulu vähendamiseks suurtööstustes ning edendab energiatõhusust, investeerides kaugküttesüsteemide kaasajastamisse. EBRD püüab välja töötada rahastamisvahendeid energiatõhusust edendavate väikeste ja keskmise suurusega investeeringute rahastamiseks.

C. Keskkonnakaalutluste süvalaiendamine EBRD valdkondlike ja riikide strateegiate ning tehnilise koostöö meetmete kaudu

37. Riikide strateegiad

Iga riigi strateegia kajastab EBRD keskkonnaeesmärke ning peab sisaldama EBRD ettepanekutega, sealhulgas tehnilise koostöö meetmetega seotud keskkonnamõjusid ja keskkonna-alaseid võimalusi kirjeldavat osa. Selles osas kirjeldatakse EBRD võimalikku lähenemisviisi keskkonnaküsimuste käsitlemisele oma projektides. Nimetatud osas lähtutakse riigi olulisemate keskkonnaküsimuste kirjeldamisel riigi keskkonnastrateegiatest ja -kavadest (nt riiklikud keskkonnaalased tegevuskavad, ELiga ühinemise strateegiad) ning teiste rahvusvaheliste institutsioonide, eelkõige Maailmapanga ja ELi keskkonnaalasest tegevusest.

38. Valdkondlikud strateegiad

Iga valdkonna strateegia kajastab EBRD keskkonnaeesmärke ja sisaldab osa, mille sisu on EBRD võimalik lähenemisviis keskkonnaküsimuste käsitlemisele oma projektides.

39. Strateegilised keskkonnamõju hindamised

Lisaks konkreetsete projektide keskkonnamõju hindamisele võib EBRD viia läbi ka strateegilisi keskkonnamõju hindamisi kavandatavate valdkondlike või riigi/piirkonna kavade või programmide osas, mis võivad keskkonda oluliselt mõjutada.⁴

40. Tehniline koostöö

Keskkonnakaalutluste süvalaiendamiseks oma projektides kasutab EBRD tehnilise koostöö programmi. Eelkõige töötab EBRD tihedas koostöös teiste rahastajatega välja abiprogrammid ja tehnilise koostöö algatused projektide jätkusuutlikkuse, avaliku arutelu ning projektide era- ja avalikust sektorist pärit sponsorite keskkonnajuhtimise alase võimekuse tugevdamiseks. Tehnilise koostöö vahenditest võib rahastada ka strateegilisi keskkonnauuringuid. Vajadusel rakendatakse tehnilise koostöö üksikprojekte (nt võimekuse tugevdamise ja institutsioonide tugevdamise vallas).

D. Partnerlussuhete edendamine piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaküsimuste vallas

41. Piirkondlikud ja ülemaailmsed algatused

EBRD tunnustab, et paljud tema tegevuspiirkonna keskkonnaprobleemid on olemuselt ülemaailmsed ja piiriülesed, ning jätkab nende lahendamisele suunatud piirkondlike ja rahvusvaheliste keskkonnakaitsealgatuste toetamist.

42. EBRD toetab oma eesmärkide piires investeringute kaudu Agenda 21 ning seonduvate ülemaailmsete ja piirkondlike keskkonna- ja säästva arengu lepingute rakendamist, sealhulgas kliimamuutuste raamkonventsiooni, Kyoto protokoll, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni, piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni ning keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ja neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni ellurakendamist. Igast nimetatud konventsioonist võib võtta konkreetseid keskkonnameetmete teemasid. EBRD aitab riikidel, kus ta tegutseb, täita neist rahvusvahelistest keskkonnakokkulepetest tulenevaid kohustusi ja kasutada ära neist tulenevaid võimalusi.

43. Oma tegevuspiirkonna majandusliku ja keskkonnavalase jätkusuutlikkuse probleemide lahendamiseks laiendab ja tugevdab EBRD koostööd ja partnerlussuhteid selliste kahe- ja mitmepoolsete organisatsioonide ja algatustega nagu „Environment for Europe“ ning selle töökond ja projekte ettevalmistav komitee, Northern Dimension Environmental Partnership Fund ja Global Environment Facility (GEF), ning teiste asjaomaste valitsusasutuste, olulisemate majandussektorite, finantssektori, kohalike kogukondade ning kolmanda sektori organisatsioonidega.

44. Kliimamuutuse osas püüab EBRD koos osalevate valitsustega kasutada koostööks ette nähtud rahalisi vahendeid ja muid sobivaid vahendeid Kyoto protokolliga alla kuuluvate ühise rakendamise (*Joint Implementation*) ja puhta arengu mehhanismi (*Clean Development Mechanism*) projektide edendamiseks.

EBRD peamiseks partnerlussuhete tugevdamise viisiks on jätkuv koostöö doonorriikide valitsustega projektide ettevalmistavas komitees. Lähiaastatel loodab EBRD ära kasutada ka partnerlussuhteid Northern Dimension Environmental Partnership Fundi raames. Selle fondi eesmärk on rahastada uusi ja suuremahulisi projekte keskkonnakaitse tugevdamiseks ja energiatõhususe parandamiseks Loode-Venemaal ning Läänemere ja Barentsi mere piirkonnas.

---

⁴ Pank kasutab UN/ECE "strateegilise keskkonnamõju hindamise" mõistet, mis kiideti heaks 2003. aastal seoses Espoo konventsiooniga.

IV. Institutsiooniline kord

45. Kindlustamaks eespool kirjeldatud strateegiliste suundade piisava järgimise, eraldab EBRD käesoleva keskkonnapoliitika tõhusa ellurakendamise tagamiseks vajalikud vahendid. Pank kindlustab keskkonnahindamiseks ja -seireks ning keskkonnasuunitlusega meetmete algamiseks ja arendamiseks vajaliku piisava personaliressursi. Lisaks säilitab EBRD pangandusosakonnast (*Banking Department*) ja keskkonnaosakonnast (*Environmental Department*) sõltumatu projektihindamise osakonna (*Project Evaluation Department*), et hinnata lõpuleviidud ning, kui vaja, ka kestvate projektide ja programmide tulemuslikkust.
46. EBRD arendab välja ja rakendab ellu keskkonnaprotseduurid ning keskkonnapoliitika rakendamiseks vajalikud suunised ja töövahendid. Pank tagab oma personalile vajaliku koolituse keskkonnapoliitika nõuete ning seonduvate kohustuste ellurakendamise vallas.
47. EBRDd abistab ka edaspidi keskkonnaküsimuste nõuandekogu (*Environmental Advisory Council*), kellel palutakse avaldada arvamust üldiste poliitikaküsimuste ning kõikide valdkondlike poliitikate kohta enne nende kinnitamist. Arvamust võib küsida ka EBRD rahastamisega seotud projektispetsiifilistes küsimustes.
48. EBRD direktorite nõukogu vaatab ka edaspidi keskkonnapoliitika üle iga kolme aasta järel.

LISA 1: KESKKONNA-ALASTE EELUURINGUTE KATEGORIAID

Alljärgnev loend on soovituslik ning projektiliigid on selles esitatud üksnes näidetena.

A-kategooria projektid

Seda loendit kohaldatakse uute projektide või suuremahuliste laiendusprojektide või EBRD rahastatavate projektide ümberkujundamise-muutmise puhul allpool loetletud kategooriates.

1. Naftatöötlustevõtted (välja arvatud ettevõtted, kus toornaftast valmistatakse üksnes määrideõlisid) ja päevas vähemalt 500 tonni sütt või bituumenkilti gaasistavad või vedeldavad rajatised.
2. Soojuselektrijaamad ja muud põletusrajatised, mille soojatootlikkus on vähemalt 300 megavatti, ja tuumaelektrijaamad ning muud tuumareaktorid, sealhulgas nende elektrijaamade või reaktorite lammutamine või kasutusest kõrvaldamine (välja arvatud lõhustuvate ja muundmaterjalide tootmiseks ja muundamiseks mõeldud uurimisrajatised, mille suurim võimsus ei ületa 1 kilovatti pidevat soojusvõimsust).
3. Rajatised, mis on ette nähtud tuumakütuse tootmiseks või rikastamiseks, kasutatud tuumkütuse töötlemiseks, ladustamiseks ja lõpphoiustamiseks või radioaktiivsete jäätmete lõpphoiustamiseks, ladustamiseks ja töötlemiseks.
4. Tehased malmi ja terase esmaseks sulatuseks; rajatised värviliste toormetallide tootmiseks maakidest, rikastatud maakidest või teisestest toormetest metallurgiliste, keemiliste või elektrolüütiliste menetlustega.
5. Rajatised asbesti tootmiseks ning asbesti ja asbesti sisaldavate toodete töötlemiseks ja muundamiseks, kui neis toodetakse: asbestsemendist valmistooteid üle 20 000 tonni aastas; hõõrdmaterjale üle 50 tonni valmistooteid aastas; või muid tooteid, milles kasutatakse üle 200 tonni asbesti aastas.
6. Keemiatehased ehk rajatised ainete tööstuslikuks tootmiseks keemiliste muundamismenetluste abil, kus on mitu üksust, mille toimimine on üksteisega seotud, ja kus toodetakse: üldorgaanilisi aineid; üldanorgaanilisi aineid; fosfor-, lämmastik- või kaaliumväetisi (liht- või ühendväetised); põhitaimkaitsevahendeid ja biotsiide; põhifarmaatsiatooteid, kasutades keemilisi või bioprotsesse; lõhkeaineid.
7. Maanteed, kiirteede ja pikamaavedudeks vajalike raudteede ja vähemalt 2100 m peamaandumisrajaga lennuväljade ehitamine; vähemalt neljarajaliste teede ehitamine või olemasolevate teede ümberkavandamine ja/või laiendamine vähemalt neljarajaliseks, kui uus tee või ümberkavandatud ja/või laiendatud teelõik on vähemalt 10 km pikk.
8. Torujuhtmed, terminalid ja seonduvad rajatised, mis on ette nähtud gaasi, nafta ja kemikaalide transpordiks suures mahus.
9. Meresadamad, samuti siseveeteed ja siseveeliikluseks mõeldud sadamad enam kui 1350-tonniste laevadele; kaubasadamad, maaga ühendatud laadimis- ja mahalaadimiskaid ja välisadamad (välja arvatud parvlaevakaid) enam kui 1350-tonniste laevadele.
10. Jäätmekõrvaldamisrajatised mürgiste ja ohtlike jäätmete põletamiseks, keemiliseks töötlemiseks või ladestamiseks.
11. Suured⁵ tammid ja muud veetõkkerajatised, mille eesmärk on vee peatamine või alaline hoiustamine.

---

⁵ Vastavalt rahvusvahelise suurte tammide komitee (ICOLD) määratlusele. ICOLDi kohaselt on suur tamm vundamendist arvates üle 15 m kõrgune tamm. Suurteks tammideks loetakse ka 5–15 m kõrgused tammid, mille veehoidla maht on üle 3 miljoni m³.

12. Põhjaveevõtuga seotud toimingud või kunstlikud põhjaveemoodustussüsteemid, kui võetava vee kogus on vähemalt 10 miljonit kuupmeetrit aastas.
13. Tööstusettevõtted a) paberimassi tootmiseks kas puidust või muust kiulisest materjalist; b) paberi ja papi tootmiseks, mille puhul tootmisvõimsus on üle 200 tonni õhkuiva toodangut päevas.
14. Turbakaevandamine, karjäärid ja pealmaakaevandused ning metallimaakide või kivisöe töötlemine.
15. Nafta ja maagaasi tootmine kommertseesmärgil.
16. Vähemalt 200 000 tonnise mahuga rajatised nafta, naftakeemia- või keemiatoodete ladustamiseks.
17. Suuremahuline metsaraie.
18. Omavalitsuste heitveetötlusjaamad, mille võimsus ületab 150 000 inimekvivalenti.
19. Tahkete olmejäätmete töötlemis- ja ladustamisrajatised.
20. Suuremahuline turismiarendus ja jaekaubandus.
21. Kõrgepingeliinide ehitamine.
22. Suuremahuline maaparandus.
23. Suuremahuline primaarpõllumajandus/metsamajandus, millega kaasneb looduslike elupaikade intensiivsem muundamine.
24. Nahaparkimiskäitised tootmisvõimsusega üle 12 tonni valmistooteid ööpäevas.
25. Lindlad ja sigalad, kus on üle: 40 000 koha kodulindude jaoks; 2000 nuumseakoha (üle 30 kg); või 750 emisekoha.
26. Projektid, mida kavatakse teostada tundlikes kohtades või mis võivad taoliste kohtadele märgatavat mõju avaldada, isegi kui seda liiki projekt ei sisaldu eespool toodud loendis. Tundlikeks kohtadeks on rahvuspargid ja muud siseriiklikus või rahvusvahelises õiguses sätestatud kaitsealad ning muud rahvusvahelise, piirkondliku või kohaliku tähtsusega tundlikud alad, näiteks märgalad, bioloogilise mitmekesisuse seisukohalt suure väärtusega metsad, arheoloogiliselt või kultuuriliselt olulised alad ning põlisrahvastele või muudele ebasoodsas seisundis olevatele ühiskonnagruppidele olulised alad.

B-kategooria projektid

Kõikide A-kategooria projektide loendis nimetatata uute projektide või suuremahuliste laiendusprojektide või ümberkujundamisprojektide osas tuleb läbi viia B-kategooria keskkonnanalüüs, välja arvatud juhtudel, kus projekti teostamiskohast, ulatusest või muudest iseärasustest või potentsiaalsete keskkonnamõjude iseärasustest tulenevalt on tarvis läbi viia A-kategooria keskkonnamõju hindamine.

C-kategooria projektid

Projektide puhul, mis ei nõua A-kategooria keskkonnamõju hindamist ega B-kategooria keskkonnanalüüsi, viiakse läbi C-kategooria eeluuringud. Olenemata sellest, kas projektide keskkonnanahindamine toimub A-, B- või C-kategooria alusel, võib projektide puhul nõuda keskkonnanauditit.

LISA 2 – AVALIK ARUTELU

I Sissejuhatus Asutamisest alates on EBRD püüdnud soodustada keskkonnaohutut ja säästvat arengut. Pank on kohustatud andma kõikide projektide kohta oma teabepoliitika ja keskkonnapoliitika nõuetele vastavat teavet. Eelkõige kohustub pank korraldama sisuka avaliku arutelu oluliste uute projektide osas ning projektide osas, millega kaasnevad suuremahulised laiendused või ümberkujundused-muutused. Pank kaalub uusi võimalusi, et anda huvitatud isikutele projekti rakendamise ja seire käigus senisest enam keskkonna-alast teavet. Avalik arutelu ja teabe avalikustamine kuuluvad projekti sponsori kohustuste hulka ning pank kontrollib nende kohustuste täitmist vastavalt oma poliitikates sätestatule. Vajadusel annavad panga töötajad projekti sponsoritele panga nõuetega seotud suuniseid.

II Üldnõuded

1. Paljudes riikides, kus EBRD tegutseb, on avaliku arutelu ja teabe avalikustamise normid ja kord juba olemas või väljatöötamisel. Projekti sponsorid peavad tagama vähemalt nende siseriiklike avaliku arutelu nõuete täitmise ning allpool toodud EBRD nõuete järgimise.

2. Põhimõtte nõuete kohandamisest lähtuvalt projekti vajadusest: nõudeid võib keskkonnateadlikkuse hindamisel karmistada, kui keskkonnauuringud näitavad, et tarvis on rohkem avalikustamist või teavitustööd.

3. Rakendusmeetodite ja -vahendite mitmekesisus: EBRD ei ole konkreetseid avalike arutelude nõudeid, kuid ta soodustab sobivate sisuka arutelu meetodite väljatöötamist lähtuvalt arutelu eesmärgist, projekti teostamiskoha kultuuritavadest ning headest rahvusvahelistest tavadest. Arutelumehhanismidest võib kasutada tehnilisi kohtumisi ekspertidega, kohtumisi kogukondade juhtidega, avalikke kohtumisi, ajakirjanduses ja muus meedias kajastamist, teabe avalikustamist veebilehtedel või raamatukogudes ning kirjavahetust.

4. Vastavalt teabepoliitikale (*Public Information Policy*) avaldab pank iga projekti kohta oma veebilehel projekti koondaruande (*Project Summary Document*) koos keskkonnaküsimusi käsitleva lisaga. Avaliku sektori projektide puhul avaldatakse projekti koondaruanne pärast juhtkonna poolset esialgset läbivaatust, kuid vähemalt 60 päeva enne läbivaatamist direktorite nõukogus. Erasektori projektide puhul avaldatakse projekti koondaruanne vähemalt 30 päeva enne nõukogus läbivaatamist. Kõrvalekalded või erandid avalikustamisnõuetest (nt tehingud kapitaliturgudel) peab heaks kiitma panga juhtkond ning need tuleb teha teatavaks täitevkomiteele ja direktorite nõukogule.

III Nõuded A-kategooria projektidele

1. EBRD käsitab A-kategooria projektidena projekte, millel võib olla mitmesuguseid ja olulisi keskkonnamõjusid, mida ei ole võimalik vahetult kindlaks teha ja kvantifitseerida ning mille leevendusmeetmeid ei ole võimalik koheselt ette näha. Iga A-kategooria projekti puhul peab projekti sponsor tegema keskkonnamõju hindamise, mille iga etapp hõlmab avaliku arutelu nõudeid. Pank hindab sponsori avaliku arutelu kavade sobivust ning annab vajadusel sponsorile nõu, kui kavad ei vasta panga nõuetele.

2. Teavitamine. A-kategooria projektide puhul, millest ei ole eelnevalt teavitatud, peab projekti sponsor andma üldsusele, keda projekt võib mõjutada, ning huvitatud kolmanda sektori organisatsioonidele (edaspidi "huvitatud isikud") teavet selle projekti omaduste kohta, millele EBRD rahastamist taotletakse. Teavitamise viis oleneb kohalikest poliitika-, õigus- ja kultuuritavadest.

3. Piiritlemine. Piiritlemise käigus peab projekti sponsor tagama kõikide oluliste küsimuste määratlemise, pidades eelkõige huvitatud isikutega projekti teemal nõu ning võttes arvesse

nende arvamusi. Piiritlemine hõlmab suhtlust projekti sponsori ning huvitatud isikute esindajate, valitsusasutuste, kohalike omavalitsuste ja muude organisatsioonide vahel.

Piiritlemise käigus peab projekti sponsor koostama avaliku arutelu ja avalikustamise kava (*Public Consultation and Disclosure Plan*) projekti, milles kirjeldatakse projektist huvitatud isikuid, keskkonnamõju hindamise käigus toimuva teavitamise viise ning andmeid selle kohta, milliseid andmeid millistes keeltes ja milliste vahenditega (veebilehed, raamatukogud jne) avalikustatakse. Üldsusel peab olema võimalik esitada avaliku arutelu ja avalikustamise kava projekti ning teiste piiritlemisega seotud dokumentide kohta kommentaare ja soovitusi. Vajadusel aitab EBRD avaliku arutelu ja avalikustamise kava projekti koostada ning tagab kava lõppversiooni vastavuse panga nõuetele.

4. Keskkonnamõju hindamise avalikustamine. Projekti sponsorid peavad tegema keskkonnamõju hindamise üldsusele kommenteerimiseks kättesaadavaks projekti teostamiskoha lähedal asuvates strateegilistes kohtades ning, kui vaja, pealinnas ja muudes suurtes linnades. Keskkonnamõju hindamise dokumendid, sealhulgas kommenteeritud kokkuvõtte, tuleb teha kättesaadavaks keeles, mis on arusaadav enamikule kavandatavast projektist mõjutatud inimestele. Avalikustamiseks võib kasutada ka muid vahendeid, näiteks teemakohaseid teabelehti, mille eesmärk on parandada keskkonnamõju hindamise aspektidest arusaamist. Olenevalt juhtumist võib EBRD nõustada projekti sponsoreid dokumendi või dokumentide kogumi osas, mida EBRD nõuete kohane keskkonnamõju hindamine hõlmab. Mõningatel juhtudel tähendab see, et lisaks dokumendile, mida sponsor nimetab "keskkonnamõju hindamiseks", on tarvis avalikustada täiendavaid dokumente, teistel juhtudel võib aga olla andmeid, mis ei ole keskkonnamõju hindamise seisukohalt olulised ning mida ei ole tarvis tõlkida.

5. EBRD julgustab projekti sponsoreid paigutama keskkonnamõju hindamisi veebilehtedele, et parandada dokumentide üldsusele kättesaadavust. Sellistel juhtudel märgitakse panga veebilehel, kuidas sponsori veebilehelt keskkonnamõju hindamise dokumente leida ning antakse viide sponsori veebilehele.

6. EBRD poolne avalikustamine. Pärast keskkonnamõju hindamise dokumentide üldsusele kättesaadavaks tegemist pangaga kokkulepitud kohtades, tehakse keskkonnamõju hindamise dokumendid kättesaadavaks panga Londonis asuvas teabekeskuses (*Public Information Centre*) ja projekti asukohariigi EBRD esinduses (*Resident Office*). Keskkonnamõju hindamise koopia esitatakse direktorite nõukogule ning panga veebilehele (www.ebrd.com) paigutatakse teade selle kohta, et dokumendid on teabekeskuses ja asukohariigi esinduses kättesaadavad. Pank avalikustamiseks toetust ei anna.

7. Avalikustamise aeg. Erasektori projektide puhul tuleb keskkonnamõju hindamise dokumendid teha EBRD direktorite nõukogule kättesaadavaks vähemalt 60 päeva enne nõukogus läbivaatamist. Avaliku sektori projektide puhul on see aeg vähemalt 120 päeva. Tegelikult võib pank nõuda keerukamate projektide puhul pikemat avalikustamisaega. Projekti sponsorid peavad igal juhul hoidma keskkonnamõju hindamisega seotud dokumente üldsusele kättesaadavatena kogu aja, mil pank on projektiga seotud, ning vähemalt projekti lõpuleviimiseni. Arutelud algavad pärast seda, kui pank on keskkonnamõju hindamise dokumendid vastu võtnud, et teha need teabekeskuses kättesaadavaks – tingimusel et dokumendid on projekti elluviimiskiirkonnas juba kättesaadavaks tehtud.

8. Avalikkuse kommentaarid seoses keskkonnamõju hindamisega. Pärast avaliku kommenteerimise lõppu peab projekti sponsor esitama kommenteerijatele ja huvitatud isikutele andmed selle kohta, kuidas kommentaare arvesse võeti.

9. EBRD keskkonnatöötajad koostavad ülevaate avalikkuse kommentaaridest, millele on juhitud panga tähelepanu, ning projekti sponsori poolsest avaliku arutelu aruandest, ja lisavad selle kokkuvõtte projekti dokumentidele, mis juhtkonnale ja nõukogule läbivaatamiseks esitatakse. Projekti heakskiitmist arutades võtab direktorite nõukogu arvesse arutelus osalenute kommentaare ja arvamusi ning sponsorite samme nende küsimuste lahendamiseks. Nad uurivad ka, kui suurel määral on sponsor arvesse võtnud panga avaliku aruteluga seotud nõudeid.

10. Rahvusvahelised konventsioonid. Piiriülese mõjuga projektide puhul tuleb plaanimisel arvesse võtta UN/ECE piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni töödokumentides esitatud teavitamis- ja arutelualaseid suuniseid ning järgida konventsiooni põhimõtteid. Panga töötajad esitavad juhtkonnale ja nõukogule ning projekti koondaruandes kokkuvõtte nende suuniste täitmisest. EBRD võib olenevalt asjaoludest anda projekti sponsoritele sellega ja teiste avaliku arutelu etappidega seotud suuniseid ja neid abistada, tunnustades, et konventsiooni kohustused on valitsustevahelised ning nende eesmärk on leida praktilisi lahendusi põhimõtete ellurakendamiseks eelkõige nende projektide puhul, mis viiakse ellu konventsiooniga mitteühinenud riikides.

Kõikide projektide puhul, mis hõlmavad panga nõuetele vastavat keskkonnamõju hindamist, juhendub pank UN/ECE keskkonnateabele juurdepääsu, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni põhimõtetest, nagu on sätestatud EBRD teabepoliitikas (*Public Information Policy*).

IV Nõuded B-kategooria projektidele

1. B-kategooria projektide puhul tuleb järgida vähemalt konkreetsetes riigis kehtivaid avaliku arutelu nõudeid.
2. Lisaks peab projekti sponsor teavitama huvitatud isikuid projektiga seonduvatest keskkonnaküsimustest ning esitama sobivas keeles kokkuvõtte leevendusmeetmetest, tegevuskavadest ja muudest kokkulepitud meetmetest. See kokkuvõtte tuleb avaldada kohapeal enne projekti lõplikku juhtkonnas läbivaatamist, mis toimub enne nõukogus läbivaatamist. Panga töötajad teavitavad juhtkonda ja nõukogu nende nõuete täitmise olukorrast. Koostatakse ka suunised projekti sponsoritele.

V Nõuded C-kategooria projektidele

C-kategooria projektidele kehtestatakse teabe avalikustamise nõuded iga juhtumi puhul eraldi, olenevalt panga osalusest projektis, seonduvatest küsimustest ja avaliku huvi tasemest.

VI Erandid erasektori projektide nõuetest

Tavajuhul peavad avaliku arutelu tulemused olema pangale kättesaadavad, enne kui juhtkond projekti lõplikult läbi vaatab. Erandjuhtudel võib direktorite nõukogu teha erandeid selles lisas sätestatud avaliku arutelu nõuetest, kui nõukogu leiab, et muus osas on kõiki panga keskkonnanõudeid järgitud. Sel juhul peavad nõukogu dokumendid sisaldama panga nõuetest tehtud erandi põhjendust. Üldjuhul ei allkirjastata projektiga seotud õigusdokumente enne nõuetekohase avaliku arutelu toimumist; kui panga investeringu iseärasustest tingutuna ei ole taoline tingimus vastuvõetav (nt kapitaliturutehingu või hinnatundliku tehingu puhul), sätestatakse õigusdokumentides, millisel etapil tuleb avalik arutelu läbi viia.

VII Aruandlus

1. Kõikide projektiliikide puhul, kus on tõstatatud olulisi keskkonnaküsimusi või kus huvitatud isikutel on projekti vastu eriline huvi, julgustab EBRD projekti sponsoreid rakendama jooksva teavitamise ja infovahetuse programme või nõuab nende rakendamist. Pank võib näiteks nõuda jooksva keskkonnaseire tulemuste üldsusele kättesaadavaks tegemist.
2. Kõikide projektide keskkonnaküsimused võetakse kokku panga koostatavas projekti koondaruandes, mis pannakse üles panga veebilehele ning on enne nõukokku saatmist pangas paber kandjal kättesaadav vastavalt EBRD teabepoliitikale.
3. Pangale esitatavate iga-aastaste keskkonnuaruannete raames palutakse projekti sponsoril esitada kokkuvõtte projekti keskkonnaolukorrast ja projekti keskkonnanõuete täitmisest, et avaldada need koos projekti koondaruandega panga veebilehel.
4. A-kategooria projektide puhul nõuab pank, et projekti sponsorid esitaksid huvitatud isikutele kohapeal iga-aastase keskkonnuaruande ning soodustab kõnealuste andmete avaldamist projekti sponsori veebilehel.

VIII Hindamine

1. Pärast projekti lõpuleviimist toimuv projekti tulemuslikkuse hindamine hõlmab vajadusel ülevaadet avaliku arutelu nõuete ellurakendamisest ja andmeid selle kohta, kuidas võeti arvesse küsimusi, mille üldsus projekti rakendamise käigus tõstas.